

Posudek oponenta na bakalářskou práci Jakuba Utěšeného:

Vznik, definiční rámec a metodologie výpočtu míry autonomie evropských regionů.

Autor si zvolil velmi ambiciózní cíl práce, kterým má být vytvoření metody, která je schopna kvantifikovat kvalitativní rozdíly v míře autonomie evropských regionů. Téma je svým způsobem badatelské a předpokládá velmi důkladnou znalost a orientaci ve vymezené oblasti výzkumu.

Předně chci zdůraznit, že jako politolog a nikoli politický geograf se necítím být sto vyjádřit se ke všem částem práce. Zejména u zhodnocení úvodních teoretických kapitol bude nutné přihlídnout mnohem více k posudku vedoucího práce.

Vedle již zmíněného hlavního tématu si autor klade za cíl řadu dílčích úkolů. Např. „zabránit fragmentaci významu pojmu region“ a tím „přispět k ustálení pojmosloví týkající(ho) se regionální problematiky“. Autor má i ambici „vytvořit stručný přehled významných evropských regionů ...aby bylo možné získat ucelenou představu o (jejich) fungování...“. Na následujících řádcích shrnu své hlavní výhrady, nicméně už předem bych rád autora uklidnil, aby nepropadal skepsi. Neboť mé připomínky nemají za cíl práci jako takovou shodit, ale poukázat na slabé momenty, kterých se je v dalším výzkumu třeba vyvarovat.

Předloženou bakalářskou práci jsem si se zaujetím přečetl a potěšilo mě, že se některý ze studentů rozhodl podobný problém řešit. Nemohu však neříci, že první co mě napadlo, byla známá věta: „Někdy méně znamená více“. Kdyby se autor důkladně věnoval jedinému a to hlavnímu problému – tj. způsobu měření míry autonomie politických regionů a nerozptyloval se mnoha odbočkami a dílčími tématy, udělal by patrně lépe. Na malém prostoru bakalářské práce načal více problémů, ale ani jeden zcela nedotáhnul do konce. Mé hodnocení se však bude týkat výhradně hlavního tématu práce.

Autor se rozhodl definovat čtyři kritéria autonomie regionů na základě jejichž operacionalizace se pokusí měřit míru autonomie. Tato čtyři kritéria definoval sám, což je vždy ve vědeckém světě první důvod k ostražitosti. Jakožto politolog a nikoli politický geograf nejsem zcela schopen posoudit správnost takového subjektivního výběru. Nicméně bývá spíše obvyklé, že při konstruování nejrůznějších měřících nástrojů autoři využívají taková kritéria, která jsou v odborné komunitě vydiskutovaná a pokud možno na nich panuje co nejširší shoda.

Základním a obecným předpokladem jakéhokoli podobného výběru je však jednoznačnost měřených kategorií. A z tohoto pohledu se mi jeví jako problematické již první kritérium: „schopnost regionu vytvářet vlastní nezávislou politiku“. Takto definovaná „schopnost“ je totiž výsledkem nejen pravomocí, které jsou regionu dány právním rámcem (což je podle mě to, čeho by se toto první kritérium mělo týkat), ale třeba také finančními možnostmi, které však již tvoří autorovo samostatné druhé kritérium. Tak, jak autor navrhl své první kritérium, zahrnuje v sobě příliš širokou paletu proměnných. Samo první kritérium by při troše dobré vůle bylo interpretovatelné (alespoň dle svého názvu) jako samotný celkový cíl měření, tj. míra autonomie. Proto by toto první kritérium, podle mne, mělo být reformulováno jako institucionální případně právní rámec pro vytváření nezávislé politiky.

Jednotlivým kritériím autor dává rozdílnou váhu a to i v samotném výpočtu pomocí „koeficientů rozdílu“ 1 a 0,5 (tento termín sám o sobě není šťastný, používá se běžně termín váha). Proč autor zvolil právě tyto koeficienty však již nevysvětluje. Pro takové rozhodnutí opět chybí teoretická opora.

Dalším problematickým jevem je způsob, jakým autor přiřazuje k jednotlivým faktorům hodnoty (na stupnici 0 až 4), které „vyjadřují míru rozvinutí daných kritérií...“.

Tyto stupně přiřazuje opět subjektivně, byť svá hodnocení v příloze č. 5 stručně zdůvodňuje. Hodilo by se spíše vypracovat obecnou metodiku, kde by bylo obecně definováno, za jakých okolností lze libovolný region v rámci daného kritéria ohodnotit příslušnými stupni. Teprve na základě obecného předpisu je možné objektivněji kategorizovat jednotlivé případy.

Čtenáře trochu překvapí, že v „analytické“ části práce autor sice sledované jevy důkladně popisuje, ale vyhýbá se zdůvodnění proč daný region v dané sledované kategorii ohodnotil tím kterým stupněm na škále 0 až 4. To, co je pro práci klíčové, v samotném textu vůbec nenajdeme a čtenář musí zapátrat až v tabulkách v příloze.

Konec práce působí dojmem, jako by autorovi docházel dech, či čas na důkladné zpracování. Hodnocení míry autonomie by si zasloužilo více rozpracovat na úkor některých témat v první polovině práce, která s hlavní řešenou problematikou souvisí jen okrajově.

Textu by prospěla trochu větší disciplína v dodržování struktury. Autor místy odbíhá od tématu, které se má v dané kapitole řešit. Dále bych doporučoval méně „liberální“ nakládání s některými termíny, které mají ve vědecké komunitě jasný význam. Jeden příklad za všechny: Když v souvislosti s výsledky svého výpočtu autor hovoří o tom, že „nejsou oproštěny od statistické chyby, již jsou zatíženy všechny kvalitativní měření“, tak zjevně neví co říká. Statistická chyba se nevyskytuje u kvalitativních, ale u kvantitativních šetření a to navíc tam, kde dochází k pravděpodobnostnímu výběru. Nic takového však autor nedělá. Pojmová disciplína a jednoznačnost by textu výrazně přidala na věrohodnosti.

Přes veškeré připomínky, které jsem v tomto posudku formuloval, velmi oceňuji autorovu iniciativu a snahu přijít s něčím novým a originálním. Sama myšlenka, že by se dala míra autonomie nějakým způsobem kvantifikovat je cenná. Způsob, jakým se o to autor pokusil je cestou správným směrem. Toto téma by měl autor určitě dále rozpracovat a na základě vyřčených připomínek se pokusit metodu precizovat a předložit v takové formě, aby byla před vědeckou komunitou plně obhajitelná. Autor dokázal, že má o téma velký zájem a že se nespokojuje pouze s pasivním přejímáním teorií. Autor se také velmi slušně orientuje v reáliích zemí, kterým se ve své analýze věnuje.

Vzhledem k tomu, že se jedná o bakalářskou práci, musím říci, že výsledek vůbec není špatný. Mé připomínky mají autorovi naznačit směr kudy dál, ale rozhodně nemají za cíl již vykonanou práci zavrhnout. Práce má sice řadu slabších míst, ale nejedná se o text vědeckého pracovníka. A jako studentská práce se mi jeví velmi dobře. Tímto stupněm by ji také navrhol hodnotit. Při kvalitní obhajobě si dokáží představit i hodnocení výborně. Práci pochopitelně doporučuji k obhajobě.

PhDr. Tomáš Lebeda Ph.D.